

Vlinders leven maar kort en moeten dus haast maken met het vinden van een partner. Daarvoor benutten zij vele ontmoetingsstrategieën die in de loop van de evolutie zijn ontwikkeld.

Man zoekt vrouw...

Een aanzienlijk deel van het menselijk leven wordt besteed aan het vinden van een geschikte levenspartner. We nemen daar veel tijd voor, proberen verschillende kandidaten en kiezen uiteindelijk iemand uit voor korte of lange tijd. Want waarom zouden we ons haasten, we hebben immers jaren de tijd.

Vlinders hebben daarentegen maar enkele dagen tot drie weken te leven en

ondanks hun geringere kieskeurigheid in partnerkeuze zullen zij haast moeten maken. In hun korte leventje is het van levensbelang om elke minuut optimaal te benutten. Vaak bedoezelen regen en kou een aanzienlijk deel daarvan, zodat erg weinig tijd overblijft om een partner te ontmoeten, te paren, de eieren tot ontwikkeling te laten komen en een geschikte waardplant te vinden om de eieren af te zetten. Willekeurig in het rond fladderen in de hoop een partner tegen het lijf te vliegen voldoet dan natuurlijk niet. De kans is groot, dat je na twee weken nog steeds geen vruchtbare ontmoeting hebt beleefd, vooral als je toevallig tot een zeldzame soort behoort. Dergelijke stressvolle omstandigheden hebben de vlinders er dan ook toe gedwongen strategieën te ontwikkelen om tijd te sparen.

ONTMOETINGSPLEKKEN

Een voor de hand liggende strategie is een vast, opvallend punt in de omgeving te zoeken om daar te verzamelen. Daarbij zijn de vlinders afhankelijk van datgene wat zich in hun biotoop bevindt. De Grote weerschijnvlinder bijvoorbeeld, is een vlinder van vochtige loofbossen in het oosten en zuiden van ons land. Snel na het ontpoppen en drogen van de vleugels vliegt de vlinder op om de hoogste boom te zoeken. Meestal is dit een enorme eik, die duidelijk boven de andere bomen in het bos uitsteekt. Daar vindt hij soortgenoten, die door hun instinkt naar dezelfde

Grote weerschijnvlinders ontmoeten elkaar bij de top van de hoogste boom in de omgeving.

boom zijn gedreven. Met wat geluk zijn nog niet alle vrouwtjes bevrucht, zodat hij zijn genen veilig kan stellen en zijn nakomelingen het volgende jaar wellicht rond dezelfde boomtop een partner zullen vinden. Voor deze vorm van partnerjacht hebben de Engelsen de term *treetopping* bedacht. De Koninginnepage doet ongeveer hetzelfde. Deze vlinder zoekt echter geen boomtop op, maar gebruikt heuveltoppen als ontmoetingsplek en we spreken in dit geval dan ook van *hilltopping*. Als u in augustus in Frankrijk bent moet u daar maar eens op letten. De kans is groot dat u zeer weinig Koninginnepages vindt, maar als u de moeite neemt om een heuvel te beklimmen, dan vliegen de dieren u om de oren. Sommige soorten die aan *treetopping* doen, verzamelen soms, als er geen geschikte boom in de buurt te vinden is, ook op heuveltoppen.

IK STA OP WACHT

Niet alle soorten houden van druk bezette toppen om hun partner te ontmoeten.

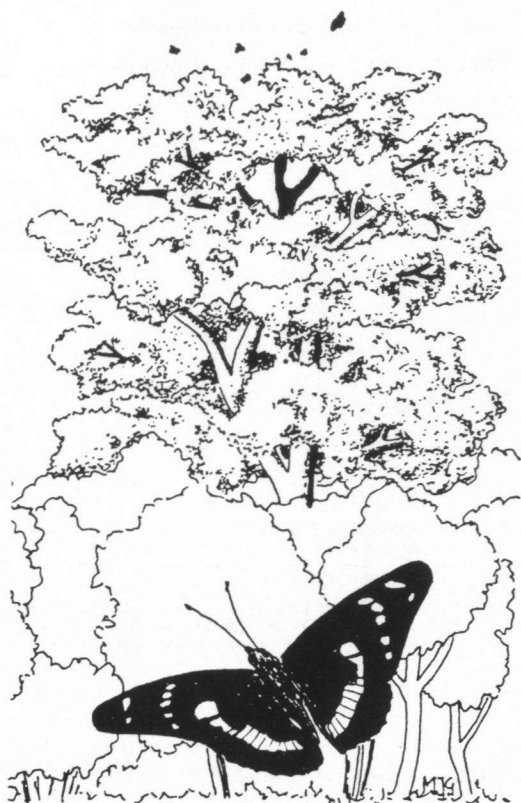

Foto links: Een Landkaartje speurt vanaf zijn uitkijkpost de omgeving af naar een paringsbereid vrouwtje.

Foto rechts: Vanaf de top van het boompje overziet het Landkaartje de hele omgeving.

ten, maar zijn meer op hun privacy gesteld. Het Landkaartje kiest een struik of lage boom uit, waarvan hij de omgeving goed kan overzien. Krijgt hij een fladderend dier in het vizier, dan zeilt hij erheen om te onderzoeken of het een soortgenoot is en zo ja, of het een

paringsbereid vrouwtje is. Is dat allebei het geval dan kan de paring beginnen. Het gedrag van het Landkaartje wordt *pearching* genoemd, op wacht staan.

Het Oranjetipje houdt van een nog actievere benadering. De mannetjes patrouilleren langs vaste routes door het terrein. Dat kan langs een bosrand zijn of langs een slootkant. Elke witte vlinder die hij daarbij tegenkomt wordt achtervolgd en op soort en geslacht gecontroleerd. En dan blijkt maar al te vaak dat een koolwitje voor een Oranjetipjesvrouwtje wordt aangezien. Dichtbijgekomen merkt het mannetje dat echter meteen, doordat de vlinder de geurstoffen van een soortgenote mist. Uiteindelijk zal hij echter toch succes hebben.

MANNETJESPUTTERS

Tot slot zijn er soorten, die een territorium hebben. Het Bont zandoogje en de Atalanta zijn hiervan voorbeelden. Het mannetje neemt een deel van het leefge-

Balts van het Oranjetipje.

bied in bezit en zoekt een mooi uitzichtpunt uit. Net als het Landkaartje speurt hij de omgeving nauwgezet af en verjaagt alle concurrenten, terwijl vrouwtjes hoffelijk worden onthaald. Door dit mannetjesputtersgedrag kunnen alleen de sterkste mannetjes een goed territorium bezetten en voor nakomelingen zorgen.

Elke vlindersoort heeft zijn eigen strategie ontwikkeld, afgestemd op zijn leefgebied en de kans om een partner te vinden. Het ontmoetingsgedrag is opvallend genoeg om in de natuur waar te nemen. Let maar eens op in de tuin of als u een wandeling maakt in een park of natuurgebied.

Tekst: Adrie Otte en Kars Veling

Foto's: Kars Veling

SUMMARY

Each butterfly species has developed its own strategy to find a partner for its offspring.

A number of characteristic behaviour patterns are described in brief.

